[illegible] این مطالب درروزنامه درج شود و آنها [illegible] نمایند وعبرت بگیرند

صنیع حضرت - از تمام شورشها صحبت شد مگر از یك نفر و جمعی در پائین عمارت از دست او تظلم هستند از معاون وزارت داخله می پرسم ازحاجی آقا محسن چه خبر دارید آیا بیرون آمده اند.

محتشم السلطنه - حاج آقا محسن حرکت کرده بود تاچند منزلی هم آمد بعد نمیدانم بچه جهت مراجعت کرده بحکومت تعلیمات لازمه داده شد بعود حاج آقا محسن هم تلگرافات شد انشاءالله نتیجه خواهد بخشید اگر باز هم لازم شد بطور سخت اقدام خواهدشد وبا قوه جبریه اورا حرکت خواهند داد.

وکیل التجار - خوبست بعدازاین این نکته رعایت شود که درهر موقعیکه یکمرضی شدازاطراف فوراً اقدام شود تا بعد از آن اینگونه گرفتاری ها تولیدنشود.

وکیل الرعایا - کسیکه حاج آقا محسن را معرك شد ازقم مراجعت نماید درطهران است باید آن شخص را معرفی نمود تا مردم تکلیف خودشان را بدانند.

(دراین موقع مجلس ختم شد)

مذاکرات روزشنبه دوازهم ربیع الثانی
مجلس شورای ملی

رئیس — بعضی مطالب مهم امروز ازتبریز رسیده که نمیشود در مجلس علنی مطرح مذاکره کرد بهتر اینست مذاکرات آنرادر مجلس خاص نمائیم مطالب دیگرمیماند ازبرای مجلس فردا.

آقاسیدمحمدتقی - جناب مستطاب ملاذالاسلام آقای آقا میرزا محمد سلمه‌الله تعالی آقا زاده حضرت حجة الاسلام والمسلمین آقای آخوند ملامحمد کاظم خراسانی ادام‌الله بقائه بعزم زیارت ثامن الائمه سلام‌الله علیه ازنجف اشرف حرکت فرموده‌اند و حسب الامر حضرت مستطاب حجة الاسلامی متع‌الله المسلمین بطول بقائه از زاویه مقدسه حضرت عبدالعظیم ع برای تبریك این اساس مقدس ومساعدت علمای اعلام و حجج اسلام هئیات عالیات بامجلس شورای ملی عموما و ابلاغ فرمایشات حضرت حجة الاسلام اطال‌الله بقائه خصوصاً تشریف فرمای مجلس مقدس ملی شده اند که عموم ملت بدانند که علمای اعلام وحجج اسلام کمال توجه وهمراهی رابااین اساس مقدس داشته و دارند البته عموم اعضای مجلس مقدس ازورود مقدم شریف جناب معزی الیه کمال تشکر و امتنان رادارند و عموما استدامه توفیق و بقای آن وجود محترم و سایر حجج اسلام و علمای اعلام کثرالله امثالهم را از درگاه حضرت احدیت جلت عظمته مسئلت مینمایند و از ورود جناب معزی الیه کمال خورسندی وشعف را دارند.

احسن الدوله . باکمال افسوس عرض میکنم حضرت معظم وقتی تشریف آوردند که بواسطه پاره ازگرفتاری ها وکلا نتوانستند چنانچه شایسته ودر خور بود مقدم شریف ایشان را استقبال نمایند خواهشمند هستیم که حضرت معظم صرفنظر از این مسئله فرموده یك یادگاربزرگی در این مجلس بگذارند که تاابد باقی بماند.

آقا میرزا محسن - یادگاری ازحضرت آقا همان ابلاغاتی است که از طرف حضرت حجة الاسلام بمجلس اظهار میفرمایند و از این یادگاری بهتر نمیشود (در این موقع چنانچه رئیس اظهار داشتند از جهة مذاکره تلگرافاتیکه ازآذربایجان رسیده بود باطاق مخصوص رفتند درآنجا تلگرافات قرائت شده معلوم شدکه آتش فتنه پسررحیم خان درآنجا شدت کرده قریب دویست نفر بقتل رسیده‌اند ازاستماع این مضامین شورو هیجانی غریب در وکلا خاصه وکلای آذربایجان افتاده است هیئت وکلا با وضع غیورانه ازاطاق خاص بمجلس رسمی واطاق عمومی آمدند بلافاصله این وضع و ترتیب بسمع تماشا چیان رسیده گوئی مجلس یك پارچه غیرت و شورش شد خلق بی تابانه از پائین ببالا آمده کارهیجان و انقلاب بالا گرفت چشمها پرآب شد وکلای آذربایجان باکمال حرارت در وسط مجلس نطقها کردندسایر وکلای نیز در اظهار همدردی و ابراز همراهی داد مردانگی دادند نخست آقامیرزا فضلعلی آقا چنین اظهار داشتند علی الاسلام فلیبك البا کون دیگر گذشته است ازاینکه مابرده پوشی کنیم برادران وخواهران شمادر آذربایجان دچار پنجه ظلمندمگرشما چه میخواهید بکنید حاج امام جمعه خوئی با حال رقت فرمودند بحق خدا آذربایجانی ها مسلمان هستند چرااین قدرغیرت اسلامی کم شده چه تقصیر دارندواین دویست وپنجاه نفرکه باید کشته شوندو شما آسوده بنشینید مگر در شما حس اسلامی نیست بااین وضع بچه ترتیب ما باین مجلس میآئیم)

آقاسیدمحمدتقی — هرکس مسلمانی دارد باید همراهی کند باید دراین مجلس بنشینم وحرکت نکنیم اصلاح بخواهیم اگر اصلاح نشد آنوقت ملت تکلیف خود را میداند

آقاسیدمهدی — در همین شهر سوار های رحیم خان یلخزنی راکشیده‌اند آنها راتعاقب کرده اند ضعیفه بخانه آقا سید مهدی شوشتری پیشنماز سیدنصرالدین پناه آورد آقاخواست ممانعت از آن سوارها نماید برای آقا تفنك کشیده بودند.

آقاسیدحسن تقی زاده — درحالتیکه از شدت هیجان اشك میریخت چنین نطق کردکه آقایان من حال گفتن ندارم شما چاره این کار را بکنیدوچاره این نیست که بگوئید باید بوزارت داخله یاوزارت جنك نوشته شود تمام ملل میدانند که خاك ملك ملت است نه مال دولت سلطان باید برافت بارعیت سلوك نمایدسلطنت امروزه بظلم وجبر نمیشود خلق رابقتل وغارت اسکات نماید

حاج امام جمعه خوئی - از این همه مذاکرات چه نتیجه گرفته شد عاقبت بچه ترتیبی رای دادیدوچه تدبیری نمودیدبرای خلاصی برادران خودتان که الان در معرض قتل و غارت هستند چه اندیشه کردید ملخص مرام آنکه هیجان وانقلاب بحدی بود که ازوصف خارج است ونطقهای رقت انگیز زیادشدوهیئت ازطرف مجلس مقدس مامورشد که هیئتی مراتب رابعرض همایونی رسانیده هیئتی هم درمنزل وزیر داخله اصلاح مفاسد را بخواهند وقرار شد که از طرف مجلس بتمام سفارت خانه ها رسما نوشته شود که چون اعلان قانون مشروطیت ایران درتمام دول رسمیت پیدا کرده و تاحال حرکت بیقاعد ازطرف ملت نشده اینگونه حرکات مستند بجای دیگری است رسما مطلع باشند در این بین که حضارمنتظر صدور جواب بودند هنگامه عظیمی بر پاشد خطابه ها ایراد گردیده و نطق ها کرده شده بالاخره ساعت دو از شب گذشته از طرف شاه دستخطی در احضار پسر رحیم خان صادر گردید وکلا بدین اندازه قانع نشدند وجداً سه مطلب را خواستند یکی توقیف و عزل رحیم خان دیگری عزل پسر او از کلیه شئونات سیم تامین تبریز بقسمی که از آنجا تلگرافا اظهار رضایت نمایند در این موقع برحسب امر مقدس مجلس حضار باکمال کراهت بمنازل خود رفتند که صبح علی الطلوع حاضر شده اجرای مراتب سه گانه را بخواهند

وقایع روز یکشنبه ۱۳ ربیع الثانی
دارالشورای ملی

دراین روز شور وهیجان غریبی بظهور پیوست حجج اسلام و علمای اعلام و وکلاء وطلاب در انجام مستدعیات اهالی آذربایجان توجهات وافی فرمودند عموم طبقات ملت ازاول آفتاب در صحن عمارت بهارستان و مجلس شورای ملی جمع آمده ازشغل وکسب بکلی دست کشیدند و تعطیل عمومی برقرار گردیده تاکنون ازاهالی ایران خاصه سکنه طهران چنین عصبیت وحس ملی ملاحظه نشده بود گوئی تمام یك تنند وخواهان یك مقصدند شاگردان مدارس دسته دسته با بیرقهای الوان و علامات مخصوص بطورنظم وترتیب وارد میشدندوهر دسته بخطابات جان گدازوبیانات جگرخراش حضاررا متاثر مینمودندهیچ گمان نمیرفت کااین قتل وغارت درآذربایجان شده باشد چنان مینمود که مال این خلق را بغارت برده اند و خون این جمع را بناحق ریخته اند از اطفال خورد بیاناتی میشد وحکایاتی تراوش مینمود که عقول عقلا مبهوت میماند شاگردان مدرسه اقدسیه خطابه بلیغی خواندند مشعر براین که ملل متمدنه امروزه منتهی همت خود را در سر پرستی نوباوگان خود مصروف داشته و تربیت آنان را فرض ذمت شمرده‌اند ولی بدبختانه سرپرستان ما بتمام قوا در صدد اضمحلال وانعدام ما میکوشند ما اطفال مدارس با اینکه باقتضای سن طاقت مدافعه و مجادله نداریم خونهای ناقابل خود را در حفظ حقوق وطن عزیز برطبق اخلاص گذارده و از این ساحت مقدس پابیرون نمیگذاریم تا بانفاذ خونهای کثیف حقوق حقه وطن عزیزمان را مسترد داریم سایر شاگردان هر یك بخطاباتی دیگر خون خلق رابجوش آوردند کمتر کسی بود که ازملاحظه این احوال اشکش نریخت ورشته طاقتش نگسیخت پاسی ازروز برآمده حجج اسلام باهیئتی از وکلای آذربایجان محض استحضار از اوضاع تبریز بتلگرافخانه تشریف فرماشدند در آنجا با حضور هیئت وزراء مخابرات زیاد باانجمن وحکومت تبریز نمودند ترضیه خاطر آنها بتوقیف رحیم خان